

plaatselijke, zelfs geen gewestelijke, maar 'n rijksaangelegenheid; en moet dus 'n centraal schoolmuseum (voor 'n land als België dan twee) 'n staatsinstelling zijn. Zoon instelling, zo groots opgevat als uit plan-Van Tichelen blijkt, is 'n nationale zaak, en moet dus — waar zo iets noch niet bestaat — gesticht en onderhouden worden door heel 't volk. Of daarnaast ook kleinere gewestelijke schoolmuseums wenselijk zijn, is 'n andere zaak. Maar noch eens: de grote instelling, door V. Tichelen beoogd, moet geen plaatselijke, geen gewestelijke, maar 'n rijkzaak worden.

Ten slotte. Na z'n plan ontwikkeld te hebben stelt schrijver de vraag „of zulk een opbouw, in zijn groot-schen omvang, wel dadelijk is te verwezenlijken, . . . en of dus niet, al zij 't voorloopig slechts, in een bestaand lokaal, best een begin gemaakt wordt met de nieuwe onderneming.” Schrijver zeest deze knoop niet doortehakken. Ik zou 't wel willen doen; met 't oog op de zo juiste bedenking door hemzelf gemaakt. Namelijk deze: „dat het voorloopige, het onvolmaakte, te makkelijk neiging vraagt zich te versteen, te bestendigen.” En daarom zou ik de heer V. Tichelen ten sterkste willen aanraden: als er sprake is van verwezenlijking van 't plan, stuur dan van 't begin af zo krachtig mogelijk aan op 'n ruim, 'n zeer ruim gebouw; 'n gebouw waarin de verzameling voor jaren en jaren gelegenheid heeft te groeien. Want anders is de kans groot, zo goed als zeker haast, dat binnen heel korte tijd de plaatsruimte te klein is, en dat men dan voor jaren en jaren in plaats van 'n museum te hebben, zit opgescheept met 'n pakhuis.

Voor 't onderwijs in Vlaanderen, in België, wens ik de heer V. Tichelen alle sukses met z'n boek.

Amsterdam.

P. L. VAN ECK Jr.

WEL HUISWERK, MAAR NIET TE VEEL.

Het artikel van Mevr. S. Lugten—Reys in nr. 32 heb ik met belangstelling gelezen, en daarom wensch ik er enkele opmerkingen bij te maken. Allereerst het huiswerk op de Lagere School:

Een van de belangrijkste voordeelen van huiswerk is wel, dat het den kindereer gewent aan geregeld werken; iets, waar zij later, op gymnasium of H. B. S., veel plezier van kunnen hebben. Kunnen, want als het er niet een beetje „vanzelf in zit”, helpt huiswerk niet veel. Nog nooit is een „luie” jongen door huiswerk alleen in een vlijtigen leerling veranderd. Daarom ook mislukken enkele leerlingen op de H. B. S., omdat zij nu zélf voor hun huiswerk moeten zorgen, niet meer onder de dagelijksche contrôle van den onderwijzer staan; en daarom in het begin van den cursus er een beetje vluchtig overheen loopen, omdat, vooral in de groote steden, de ouders geen tijd, soms ook geen kennis hebben, na te gaan, of het opgegeven werk goed gemaakt of geleerd is.

Natuurlijk moet op de L. S. weinig tijd voor huis-

werk uitgetrokken worden. Op de U. L. O.-school, waar ik werkzaam was, werd in de 4e klasse op $\frac{1}{2}$ uur; in het 5e leerjaar op $\frac{3}{4}$ u. en in de 6e kl. op 1 uur gerekend, waarbij dan Vrijdagnavond geheel vrij was. Zeer tot mijn spijt kon dat niet veranderd worden in Zaterdagmiddag; vooral op nadrang van enkele oudere onderwijzers, die dan juist met het oog op den vrijen middag en den Zondag eens een flinke hoeveelheid opgaven. Of ik nu al aantoonde met de puntenlijst, dat op Maandag de lessen in mijn klasse het slechtst werden gekend, het mocht niet baten, zoodat ik voor mijzelf 's Zaterdags meesal ook geen werk op gaf, waarover ik nooit begrou heb gehad. Ook later, op de M. U. L. O.-school, heb ik zooveel mogelijk voor een vrijen Zaterdag gezorgd, en de leerlingen verklaarden, daar graag op Woensdag wat langer voor te willen werken. Laten we toch niet vergeten, wat een genot het voor een leerling moet wezen, dat hij tenminste één dag in de week eens niets voor school behoeft te doen.

Dan, wat een tijd wordt er op school niet besteed aan „verklaren”, die beter voor practisch werk had gebruikt kunnen worden! Ik heb leesboekjes in handen gekregen van collega's, die om de twee regels een woord onderstreept hadden, dat h. i. verklaring behoeft; alsof de kinderen totaal niets wisten. Wat stond in het 5e leerjaar mijn buurman niet te zweven bij de „verklaring”, dat $\frac{3}{4} : \frac{5}{6}$ gelijk was aan $\frac{6}{5} \times \frac{3}{4}$; nadat hij eerst al die deeling door gelijknamigmaking had laten maken; terwijl ik van het begin af die deeling zonder verdere verklaring als vermenigvuldiging liet uitvoeren! Dan die prachtige vraagstukken! Ik heb ze in het 2e leerjaar al zien maken met: „gevraagd” en „gegeven” erboven; in hoogere leerjaren evenzoo, en dan nog wel in schoonschrift! Hoogstens 4 sommen per uur, vooral toch niet meer!

En zelfs bij de talen wordt er veel overbodigs gedaan! Hoor maar: „op school is de thema opgelezen, uitgelegd — thuis wordt die gemaakt.” Neen, zoo in geen geval! Op school de nieuwe woordjes en het taalverschijnsel bespreken, en die desnoods dan dadelijk laten leeren of dit thuis doen, en dan de volgende les op school ineens de thema maken (wie maakt ze thuis voor de leerlingen?). Wel krijgt men dan wat meer fouten dan anders; maar de nu volgende klassikale correctie (dit is ook leeren!) geeft gelegenheid genoeg tot bespreken van de moeilijkheden. Daarna een paar karakteristieke zinnen laten noteren in een apart cahier (niet van het slag van: „de dood van den held is nuttig voor het vaderland” of „kinderen houden van melk; grijsaards houden van wijn; wijn is de melk der grijsaards.”) en dit geregeld repeteeren. Juist die voortdurende herhaling van dezelfde zinnen is zoo nuttig.

Maar al te zeer wordt vergeten, dat kinderen plezier kunnen vinden in geregelde arbeid, waarbij ze merken, dat ze goed opschieten. Juist dat zoogenaand „smakelijk maken” der leerstof — nieuwe leerstof is op zich zelf meestal reeds belangwekkend genoeg — doet

veel tijd verloren gaan, die dan later thuis moet worden ingehaald.

Wanneer op school minder tijd verdaan werd met het „aanbrengen van begrippen”, zouden de leerlingen buiten school meer tijd vinden voor gymnastiek, zwemmen, dansen, muziek, sport, timmores en meer dergelijke zaken, die er nog meer bij inschieten op de H. B. S. Niemand toch, of het moet een schoolmeester zijn, zal beweren, dat de kennis van de zoo net genoemde dingen van minder belang is dan die van de Punische oorlogen, of de kruistochten, of de kapen van Afrika, of de families der reptielen, om met succes door het leven te komen. Een leerling, die een beetje serieus werkt op de H. B. S., heeft bitter weinig gelegenheid voor zaken, die met de school geen direct verband houden. Na 6 of 7 lesuren (van 55 min.) op 4 dagen van de week volgt dan nog 2 uur huiswerk minstens, dat, vooral in „repetitietijden” zoo gemakkelij 3 uur vraagt. Want de meeste kinderen hebben een neiging zooveel mogelijk te memoriseeren, ook, waar de leeraar dit niet bedoelt. En de leeraar overschat zoo licht het „belang” van zijn vak en onderschat vooral den tijd, dien de kinderen aan het opgegeven werk moeten besteden. Dit bemerkt men het beste, als men de leerlingen eens het huiswerk aan het begin of het eind van het lesuur laat maken. In een paar klassen doe ik dit dikwijls op Vrijdag, als ze toevallig veel huiswerk voor andere vakken hebben. Dit bereik ik er nu mee, dat er een zeker kwantum door alle leerlingen goed geleerd wordt; en graag behandel ik in ruil daarvoor een paar planten of dioren per jaar minder. Laat nu niemand zeggen, dat zoo iets alleen maar bij Nat. Historie mogelijk is; met wat goeden wil is bij elk vak wel zoo'n regeling te treffen, dat op de H. B. S. niet enkel „opgenomen”, maar ook „verwerkt” wordt. Wie de moeite neemt, de agenda van een der leerlingen in te zien, en eens na te rekenen, hoeveel tijd al het werk voor één avond kost, zal zelden tot de conclusie komen, dat voor een bepaalden avond *wenig* is opgegeven — wel het omgekeerde. Nu de mooie zomeravonden weer naderen, moeten de leerlingen daar meer van kunnen profiteeren, tot heil van hun gestel en lichaam. De schoolsche kennis, die zij minder opdoen, halen ze wel in, als ze na de school hun richting gekozen hebben, en daarin verder kunnen gaan. Waarom moet een meisje, dat letteren gaat studeeren, zooveel wiskunde slikken, of een aanstaand ingenieur zooveel geschiedenis en aardrijkskunde? „Algemeene onwikkeling” is een mooi woord, maar onvat gelukkig niet enkel school-wijsheid. Resumeerende, ben ik het met Mevr. Lugten—Reys wel eens, dat het huiswerk niet gemist kan worden, maar daartegenover staat, dat we het niet moeten overdrijven, en dat, als we enkelen hebben geleid op het pad, dat voert naar „den Tempel der Wetenschap”, waarvan Mevr. L. „het licht ziet gloren door de even openstaande deur” we ons ook eens moeten wenden tot de velen, die van de H. B. S. ineens het volle Leven ingaan, en daar

mensen zullen ontmoeten, die heel andere eischen stellen aan hun medemenschen dan wij, onderwijzers en leeraars.

W. H. WACHTER,

Rotterdam.

Leeraar H. B. S.

VROEG FRANS?

Met veel belangstelling las ik het artikeltje van Mevr. S. Lugten—Reys over 't Frans op de Lagere School.

Haar ontstemming over 't plan tot afschaffing steunt op goede gronden. En toch . . . heeft zij zich wel goed rekenschap gegeven van de woorden: „*We zijn nu eenmaal in een sfeer van luiheid en gemakzucht.*”? Ik ben er van overtuigd, dat de geachte schrijfster niet zal kunnen en willen volhouden, dat hier *luiheid* en *gemakzucht* de oorzaak zijn van de tegenstand tegen 't vroege Frans. Ach, er is zo veel kinderleed geweest, en zal er blijven, als de toestand van nu voortduurt. Heeft mevr. R. wel eens gesproken met klasseonderwijzers, die de hoogste klas van de U. I. O.-school voor hun rekening hobben? Ik heb meermalen van deze *harde werkers* gehoord, dat het Frans een voortdurende bron van misère is voor onderwijzer en leerlingen.

En niettemin . . . mevr. R. heeft m. i. volkomen gelijk, als zij beweert, dat de spreekvaardigheid veel groter wordt, als er *vroeg* wordt begonnen met de vreemde taal, en dat de kinderen er van houden. Haar ervaringen met haar eigen kinderen zijn volstrekt niet alleenstaand. Onze ruim driejarige Herman lag nog gisteravond heel genoeglijk, in z'n ledikantje boven, zich zelf in slaap te zingen met het benoeden zeer duidelijk verstaanbare lied: *Chantez, chantez, ma belle, Chantez, chantez toujours!* (van Gounod: dat hij meermalen van mij en mijn vrouw hoorde.

Jonge kinderen spreken heel graag vreemde talen na. En niemand minder dan de bekende kinderpsycholoog Claparède drukt ons op 't hart, met het spreken van een vreemde taal *zo vroeg mogelijk* te beginnen. Maar . . . geen thema's, die zoveel vragen van 't oordeel en 't nadenken; het spreken moet evenzo gaan, als een kind uit 'n dialectstreek de beschaafde omgangstaal leert gebruiken.

De *themamethode* moet onverbiddelek van de lagere school verdwijnen! Maar het *spreken*, het van buiten leren van *versjes*, het *zingen* daarvan, en eenvoudige *lectuur* zal soms wel reeds vanaf het *eerste* leerjaar kunnen worden gegeven, zonder de misère voor de jeugd, en tot veel gemak van de leraren der middelbare school en 't gymnasium. Zij krijgen het kind op 'n leeftijd, dat de thema's met veel meer vrucht kunnen worden gemaakt.

Laten zij, die voor 't behoud van 't Frans op de lagere school zijn, in *die* richting werken. En mocht dat niet gelukken, laat mevr. R. (en anderen) haar kinderen dan niet op 9-jarigen leeftijd, maar nog veel jonger reeds, dagelijks spreekoefeningen door privaattlessen doen geven, natuurlijk 't liefst door 'n geboren Française.

Appingedam.

B. J. Douwes.